

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди

Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 235 (9305) | Пятница, 1973 чыл, октябрь 5

1925 чылда
уездолоститиге
Өртөс
2 көп.

АЖААП АЛЫШКЫН—ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Хову ажылдарының
хүн демдегелери

КУСКУ ЧЕР АНДАРЫЛGAZY—КЕЛИР ДУЖУТТУН ҮНДЕЗИНИ

Келир чылдың дүжүдүмү база бир үндезини — черни эки шынаарлыг андарып, тарыгага белеткээр болур. Октябрь 1-ге чедир республика күскү чер андарылгазының планын 56 хуу күсөткөн. Ол дээр, эрткин чылдазында 14 хуу хей-даа болза, он хойну андарып алыр арга бар турган.

«Барлык», «Алдан-Мадыр», «Нызыл тараачын», «Сук-пан» совхозтар чер андарып планнарын күсөдип алган тур-да, «Шенкээр», «Чыраа-Бажы», «Тыва», «Найырал», «Нүш-ажылдың хосту», «Россия», «Шивилг», «Тес-Хем» совхоз-тар келир чылдың дүжүдүмү планнаан андарып чогуур чер-иниң чартыгында бэзин эвээшти белеткеп алганнар.

Ажыл-агыйларның хей нуруузуна чер андарылгазының бугурунчулук бир тракторга онааштыр алырга, куду болуп аартышкан. «Нызыл тараачын» совхозтун 25 трактору эр-кин негелдери дүжүдүмү 1000 га чыгыс чери андарган. Ынчаарга «Шенкээр» совхозтун он хей тракторлары 500 гектар, «Тыва» совхоз 120 гектар чери андарган, «Чыраа-Бажы» совхоз тракторлары багай ажылга турар. Аны-бу-ру маркалыг 58 тракторлук хирезинде, ол ажыл-агый 3200 га чер андарып планнарын чүгле 928 гектарын белеткээ. «Найырал» совхозта техника ажылгалы оон-даа дора. Ол ажыл-агыйның күскү чер андарып планы 4000 га, а чери кырында 76 тракторлук андарган шөлү үзе-тура чүгле 1020 га. Ынча хей тракторлук тургаш, сөөлү неделяда 230 га чер андарган. Бо чорук совхоз дирекциясының, специалистериниң чер белеткелениң айтырымынче кошкан ки-чээлгич сапы турарының түңгелли ол.

Чамдын колхозтарның болгаш совхозтарның удуруткучула-ры, специалистери бо чылгы дүжүтүүн чавыс болганын частык кандаашкынында дээр хөөнүн илердип турар. Тараа-жылар ындыг хөөнө алыспайн турар. Күскү чер белетке-лин эрткин чылын шынаарлыг чорутуш, дозуп алган ажыл-агыйлар бо чылын багай эвес дүжүтүү өстүрүп алган. Ын-чаарга күскү чер андарып планын үскөс, чери часы та-рылга үзүндө удуз белеткээш, бо чылын чажыда чоруткан элээн хей колхоз, совхозтарның шөлдерин дүжүдү эң ча-выс болган, а чамдыктары дүжүт албайн турар.

Ындыг чорукту чамдык ажыл-агыйларның удуруткучула-рының болгаш специалистериң утуп турары чөгенич. Кижээ, 2700 га черге күскү андарылга чорудар ужурулук Тес-Хем район планының 34 хууун күсөткөн ийикпе, 930 га чери андарып алган. Ол шыкшай байдал өске-даа район-нарда бар. Ылаңгыя күскү чер андарып планын Эрзин—45, Чөөн-Хемчик биле Улуг-Хем—41 хуу-ла күсөткөлдөн. Кол тараалан районнарда күскү чер андарылгазы эвээш белет-кеттинип турар. Таңды районну тодаргай чикенке алыны. Ында 39 муң гектарның чүгле 21 муңу белеткеттинген.

Келир чылдың дүжүдүмү бугурулук магадылал кылдыр чер белеткелени чедишкенин чорудар дээр тракторларның долу күженишкенин ажылдарын хандыраары негетинип турар. Амдызында чер доңгаланта бүгү күштү чер андар-ылгазынче салыры эргемон чугула. Механизаторлар орту-зунга социалисттик чарышты дээштик организасташ, тра-кторларның ажылын ийи элчегине шилчидерин, оларның тех-никтиг хандырылганын экинчилерин чедип алыр ужурулук. «Нызыл тараачын» совхозта тракторист бүрүзүмү сезонунг онаалга бердинген турган. Оң түңгелинде ол ажыл-агый күскү чер белеткээр планын күсөдип, чарыша бирги чер-ни элзээн. Сезонунг онаалдазын ажып күсөткөн тракторис-терге мөральдык болгаш материалдык деткичениң хемчегле-рин көргүзүп келген. Социалисттик чарыштын дээштин, күш-ажылдың организастыг чоруу ол коллентивтиң хову ажылдары чедишкенин шийттирилээрин хандырган.

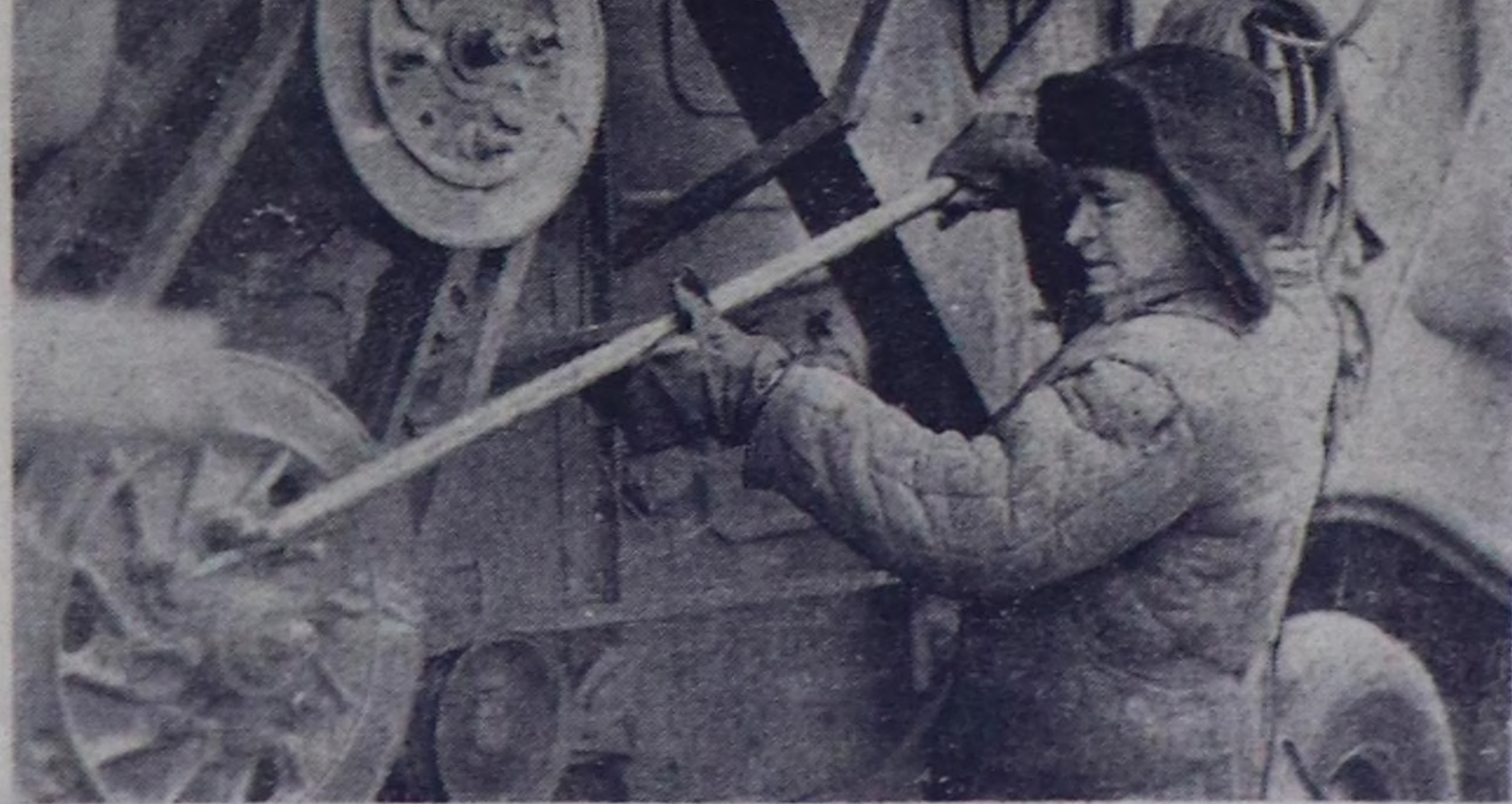
МЕХАНИЗАТОРЛАР, ЧЕР АНДАРЫЛGAZYGA ОЗАЛДААШ-КЫНЫ БОЛДУРБАҢАР!

«ШЫН» СОЛУННУН
Күш-ажылчы алдар туугун
бүгүн Таңды районның
«Тивилеге» совхозунун
аңык комбайнери Бады-
Хөө Нызыл-болга алдар бол-
дуруп көдүргөн.

Ол дүжүт ажаап алышкынының эгезинде бээр хүн нормалы 150—170 хуу күсөдип, 500 ажып гектар черин тары-зын ажаап алган.

Тараа ажаап алышкы-нының шалыпчыларыга деннежир!

Тараалаң Таңды районда ССР-ниң 50 чылдыг аттыг совхозтун тарааажылары ший-тирлээ чылдың дүжүдүн чидири чокка, дүжүт ажаап алыр дээр сорукту ажы-дап турар. Оларның арасында утук, чүлө төрүн районунда эвес республика-да сорулжачылар хей. Оларның барызын-да журнакчы комбайнер Леонид Иванович Фунтиковту (60 чурукта) адап болур.

ШИЛЧИИР ТУКТУ АРТТЫРГАН

Сентябрың сөөлү декадазында тараа ажаап алыр болгаш ону күрүнге садар талазы-биле ажыл-агыйлар аразында хайныккан социалисттик чарыштын түңгелин партияның Таң-ды райкомунун болгаш райкускомунун каттышкан хуралын-га чугааланып көргөн.

ССР-ниң 50 чылы аттыг совхоз сентябрың сөөлүг он хонуунда тараа ажаап алырын 21 хуу, ону күрүнге са-дарып 40,9 хуу, күскү чер андарылгазын 29 хуу, саваң са-рааттаарын 17 хуу өстүргөн.

Межегейжилер 6600 тонна тарааны күрүне шыгжамырын-че уруп, планын 92 хуу ажыра берген. Ычангаш ол совхоз-на СЭКП-ниң Таңды райкомунун болгаш райкускомунун шилчир Кызыл туугун хөвээр арттыраарын шийттирилген.

Сөөлүг он хонунда тараа ажаарын болгаш күрүнге тараа садарын «Тивилеге», «Шамбалы» совхозтар болгаш Көдээ ажыл-агыйның дүжүлүг станциясы элээн дүргөткенин каттышкан хуралга демдеглез. Оң биле чергелештир Салкан Тона аттыг, «Революцияның чалбыны», «Россия» совхоз-тар тараа ажаап алышкынын улук хожуулашының чору-ауп турарын база айтыган.

К. ХЕРТЕН.

ЧЕР АНДАРЫЛGAZY

Улуг-Хем районда «Ак-Ту-рут» совхозтун Улуг-Ховуда күскү чер андарылгазы үргү-чүлөп турар. Ажыл-агыйның төп салбыры 1974 чылдың та-рылгазында 1000 га чери ан-дарып белеткээр.

Күскү чер андарылгазын агроэкономика негелдерге дүжүтүр шынаарлыг чорудары-наа трактор агрегаттарының башкарыкчылары аразында социалисттик чарышты кал-бартаан. Күш-ажылчы элчеге-де тургашкан трактористер ажылының темпини шапкин-чыттышаан, 450 га чери ан-дарган. Трактористер Кечил-оол Билин-оол, Века Бүрүн-оол, Селиней Чорбаа олар 5 гектар хүн нормаларын бүдүн чартык — ийи катап ажып күсөдип турар.

Бүдүрүлгө кол көргү-зүп болур бараанын про-дукция бүдүрүлгө ай-налы 950 муң рубль тур-да, ону черек кырында 42 муң рубль түгөс ажып күсөдип шыдаан. Ол та-лазы биле план 104,4 хуу күсөткөн.

Комбайн-дун аңгы-аңгы адырларын-да арыгаш фабрика-биле рушниктиң коллек-тивтери шыгжараан. Ары-гал фабрикасы сентябрь айда план бузгаш 4,400 тонна даг-дүгүн бүдүрүп турган, черек кырында оон 168 тонна ажырган, азы планын 103,8 хуу күсөткөн. Рушник коллектив айда 437 муң тонна даг массазын чүдүрүп чорудар планын 108,9 хуу күсөт-кен.

Ол үзүнчү иштинде күш-ажылдың бүдүрүлгүзүп 600 рубльге бешир тур-ган, ону черек кырында 105,2 хуу ботландырып шы-даан. Илалда 662 муң рубльдин капитал тузун пингээштин алыр турган, ону чүгөс 86,7 хуу күсөт-кен чегес. Ынчаа-даа айда 512 муң рубль түгө-гү тузду-монтаж ажылдарын оонаалдазын 32 муң рубль-ге ажып күсөдип шы-даан. Септеге түдүт цег-ти ажыл-агый арга-биле 33 муң рубльдин түдүт септеге ажылдарын чору-дар ужурулук болза, черек кырында ону 44 муң рубль кылдыр, азы 133,3 хуу күсөткөн.

«Тыва даг-дүгү» комбайн септер айда 950 муң рубль түгөс бараанын продукцияны сайгарар тур-гаш, черек кырында 6 муң рубльге ажып сайгарган БИСТИН КОРР.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

Тарааажыларның социалисттик чарыжы-на киришкен, ол бедиктен тарааланып ал-ган. Хундэс он ажылының нормалы 12 га чери тарызын бастырап. Агресадын бү-дүрүлгүзүп ажылдарын башкарышкан, күш-ажылчы оонаалдазын 15—18 га че-дирин тургаш, күскү ажылдада үс-чүс га чериң тараанын ажааган.

А. МЕЛНИКОВТУҢ фотоу.

ТЫВАНЫҢ ТАРААЖЫЛАРЫ!

Төрээн чуртка хөй тарааны берээлинер!

Дуун беш шакка чедир республиканың ажыл-агыйлары күрүнге 62.460 тонна тарааны саткан, ол болза планың 77,1 хуузу-дур, районнар аайы-биле мындыг болган:

Районнар	План тонна-биле	Дужааганы тонна-биле	Хуузу
Кызыл х/с	1890	3167	167,6
Бай-Тайга	130	200	153,8
Бик-Хем	7960	11694	146,9
Барыш-Хемчик	600	691	115,2
Каа-Хем	19920	18416	92,4

Районнар	План тонна-биле	Дужааганы тонна-биле	Хуузу
Чөөн-Хемчик	5130	3923	76,5
Талды	39360	21915	55,4
Улуг-Хем	5810	2388	41,1
1972 чылдың бо үзүндө тургаш	78000	99338	127,3

П л а н күсөттинген

«Тес-Хем» совхозтун ажыл ишчилери тоску беш чылдың шийттиргип үшкү чылында күрүне мурунуга планын даалгаларын күсөдип дээр эрестиг ажылдап турар. Сов-хоз (директору Н. Д. Балчы-оол, партом секретары Д. Ш. Херте, көдээ Совет даргазы С. Ч. Шалы) мал ажылының продуктуларын күрүнге са-дар талазы-биле 60 чылдың быжыг планинын күсөдип-кен.

Бо чылын күрүнге 313 тонна эң садар тургаш, со-хоз 353 тонна чедирген. 34 тонна дүк дужааттыган, ол планнаттыгында 860 ки-лограмм ажыг. Ол шыкшай сүт садар план чүс хуу күсөттин-ген.

Б. ШЫРАП.

Ай планын ажырган

Тоску беш чылдың шийттиргип үшкү чылында да үзүлүп продукцияны бүдүрүлгөсүз, бүдүрүлгөсүз экономикаын улам ийи быжыглар та-лазы-биле бүгү-аңгы со-циалисттик чарыжыга ки-ришпашкан, «Тыва даг-дү-гү» комбайнның ажыл-иш-чилери сентябрь айда бо-тарымга бердинген пла-ны оонаалдазын ажып күсөткөн.

Бүдүрүлгө кол көргү-зүп болур бараанын про-дукция бүдүрүлгө ай-налы 950 муң рубль тур-да, ону черек кырында 42 муң рубль түгөс ажып күсөдип шыдаан. Ол та-лазы биле план 104,4 хуу күсөткөн.

Комбайн-дун аңгы-аңгы адырларын-да арыгаш фабрика-биле рушниктиң коллек-тивтери шыгжараан. Ары-гал фабрикасы сентябрь айда план бузгаш 4,400 тонна даг-дүгүн бүдүрүп турган, черек кырында оон 168 тонна ажырган, азы планын 103,8 хуу күсөткөн. Рушник коллектив айда 437 муң тонна даг массазын чүдүрүп чорудар планын 108,9 хуу күсөт-кен.

Ол үзүнчү иштинде күш-ажылдың бүдүрүлгүзүп 600 рубльге бешир тур-ган, ону черек кырында 105,2 хуу ботландырып шы-даан. Илалда 662 муң рубльдин капитал тузун пингээштин алыр турган, ону чүгөс 86,7 хуу күсөт-кен чегес. Ынчаа-даа айда 512 муң рубль түгө-гү тузду-монтаж ажылдарын оонаалдазын 32 муң рубль-ге ажып күсөдип шы-даан. Септеге түдүт цег-ти ажыл-агый арга-биле 33 муң рубльдин түдүт септеге ажылдарын чору-дар ужурулук болза, черек кырында ону 44 муң рубль кылдыр, азы 133,3 хуу күсөткөн.

«Тыва даг-дүгү» комбайн септер айда 950 муң рубль түгөс бараанын продукцияны сайгарар тур-гаш, черек кырында 6 муң рубльге ажып сайгарган БИСТИН КОРР.

БИСТИН ЧУРМУВУСТА

ТАРАА ШӨЛДЕРИНДЕ

ССР-ниң Төп Статистика Эргелелиниң дыңдагыны-биле аларга, Октябрьдың 1-ге че-дир тараа болгаш тараа-бобы культуруларын 113469 муң гектар черден ажаап алган. тодаргайлаарга, бүгү шөлдүн 95 хуузу бооп турар. 107769 муң гектарның тараанын бастырган. Рес-тут тараан бүгү шөлдүн чартыгында бичил-ле хөй — 237 муң гектардан нескен. Куктуруузы тарап шөлдүн 80 хуузу — 15833 муң гек-тардан ажаап алган. 1230 муң гектарның куктуруузын (бү-гү шөлдүн барык үш кө-эни) — үзүнгө ажылга-ры-биле ажаап алган.

Сейланы 1497 муң гектар-дан казып алган. Ол дээр, ону тарап шөлдүн 42 хуу-зу-дур. Картонфельд 2666 муң гектардан, ногаары — 601 муң гектардан ажаап алган.

Күзүн чактар тарааның пла-ны 83 хуу күсөттинген — 30179 муң гектарын ээлеп турар. Аңгыс андарылгазы-ның планының чартык көзү күсөттинген — 55875 муң гектар четкен.

(СЭТА).

АШХАБАД.

Эстон ГРЭС-ти төлөвилээн күчүзүнге чедирген

СЭКП Төп Комитети бол-гаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлели Эстон ГРЭС-ти ту-дунга киришкенерге ол стабилдэ төлөвилээн күчү-зү — 1800 муң киловатт че-дирген-биле хобаштыр че-дирген ханымдык байыр чедирген.

Советтик Эстонияга таа улут ГРЭС-ти тузуп тургускан чурттуг соңу-барың тала-зынга энергия чутуларын уга-таттарына улуг салым-кып, СЭКП-ниң XXIV съезди-аның бистиң хөй националь-дыг Ада-чуртун бүдүрүккү күжү улам улааттарга дүгө-йылда Директиваларың амдыралга чедирген.

Митингилер киришчилери СЭКП Төп Комитетиниң бол-гаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлелин байырыг чага-ны чорутканнар.

(СЭТА).

Россия революстуг шимчээшкениң хоочуну

ССР-ниң Революцияның төп музейинге октябрь 3-те болган хуралга Россияга революстуг шимчээшкениң хоочун киришчилер, 1917 чыл-дан бээр СЭКП некигүлү М. В. Фомановичи төртүт-төг хундэс чорук 90 хар хар-лаанын демдеглез. Оң Пет-роградта турган чакыт квар-тиралыга Улуг октябрьның бичил-ле мурун чарымын хундэс В. И. Ленин чап-тылып турган.

СЭКП Т-ниң чамыда Марксизм-Ленинизм инсти-тутун улуг өрөм ажылда-

ткың төөгү эргелешкен кыдырды И. П. Давно-вобларның амдыралың болгаш ажил-чорудуузын дугайыла алектал кылган.

М. В. Фомановичи ре-волюстуг демсел талазы-биле соратниктер, өңүктөр болгаш эпитер аңаа байыр чедирин, сактышканын чу-гаалашкан. Хурал төптүдө Маргар-та Васильевна Фоманова чүгө чугааларга, чыгыштар ону чымы-биле уткааннар.

(СЭТА).

Калуга хоорайнын хүндүлүг хамаатылары

КАЛУГА. (СЭТА-нын корр.). Ажылчы чоннар депутаттары-ның Калуга хоорай Совети-ниң кукускому комсомол ший-чээлериң аты-ханына дээр «Союз-12» космос кораб-лың аңаалыңың неки-гүннөрү В. Г. Лавренко бол-

гаш О. Г. Макаровка Калуга хоорайның хүндүлүг хама-атылары деп атты шыкшай. Оң мурундагы сымдар орутун баптагы ажыл-чызы Ю. А. Татарин болгаш өске-даа космонавтылар ын-дыг атты алганнар.

— долганышың үзү — 115 минута;
— Черниг кырында эң бедик хемчээл (антегата) — 1512 км;
— Черниг кырында эң не чокупулар хемчээл (перигеа-га) — 1397 км;
— орбитаның ийланшкыны — 74 градус.

Космос делегити шийттирилген үргүзүлгүзүр өрөм аппара-туралы, орбитаның элементтерин чыгыч чок хемчээр ра-дио-системаларын, приборларын болган өрөм аппаратура-ларының ажылынын дугайың чере дамчылар радиотеле-метрия системалары сууткистерге тургускан. Сууткистер-ниң аппаратуралары чогуучалыг ажааган турар. Башкары-ла-саалга төвү көзү турар мөдөлөрүн ажааган кылым эге-лээ.

Республиканың улусчу контроль комитетинде

Тарып боозадылганы чедир үнелеп көрбээни дээш

Улусту контролдериниң чоруткан хыналдазын бузгаш алдырга, Эрзин районун колхозтардыа инитиниң малынын баш санын кудурунче кичээлгич салдырмайн турар. Сентябрь бирге чедир бүгү төрүт малдын чүгөс 85,8 хуузу төрөөн азы 4,8 муң баш чаш төл алдырмай дээр республиканын улусту контроль комитетини хуралында демде-лаан.

Ындыг байдалын кол чы-даганы хойну эдериптер болгаш тарып боозадылганы багай чорудуп турарында. Эрткин чылын колхозтарда хойну тарып боозадылганы планын шүүтүскөн болгаш

ону чүгөс 69,2 хуу күсөт-кен. Тарып боозаткан хой-нун 33 хуузу кызыраан.

Бо талазы-биле айтырып 1972 чылдың декабрыда рес-публиканын улусту контроль комитетинде тургускан, Кы-зылдың уксаяжылыга бүдү-рүлг

